ఆంధ్రభూమి వినోదవ్యాసావళి

ఆదివారం 16-6-1963

చీకటి నీడలు

యస్. వి. ప్రభాకర్‌రావు

తెల్లవారు తున్నది. అప్పుడే నిద్ర నుంచి లేచిన రవణ కిటికీలో నుంచి బయటకు చూసింది. నిశ్శబ్ద ప్రకృతి తూర్పున అరుణరాగం....చూస్తూంటే ఆమెలో ఏవో తీయని అనుభూతులు కలుగ సాగాయి. చిన్నతనంలో తను గడిపిన రోజులు....చంకనలిం దెత్తుకొని ఒయ్యారంగా నడిచి పోయిన ఒకనాటి ప్రశాంత వాతావరణం జ్ఞప్తికి తెచ్చింది ఆమెకు యీరోజు వాతావరణం కూడా

రాత్రి గడిచి పో యిం ది! చీకటి ఛాయలు తొలిగి పోయి వెలుగు రేఖలు ఉదయించాయి. మళ్ళీ చీకటి వస్తుంది!.. జీవితంలో మానవుడు నిత్యం పొందే కష్టసుఖాల కలయికను ప్రకృతి కూడా పొందుతూంటుంది కామోసు అనిపించింది రవణకు. చీకటి వెలుగులను తలచుకొంటే....ఒక్కసారి దీర్ఘంగా నిట్టూర్చింది.

ఆ వీధిలో యింకా జనసంచారం లేదు. నాయుడుగారి పెంపుడు కోడి కంపౌండు గోడమీద కూర్చొని ఎలుగెత్తి కూసింది మేలు కొలుపుగా.

మానవుల సుఖ దుఃఖాల బ్రతుకులను నిత్యం తనలో ప్రదర్శించి—వారికి సాను భూ తి గా సందేశం పంపుతూంటుంది ప్రకృతి అనుకొంది రవణ....బాధలతో చితికిన తన బ్రతుకు పై ఇక వె లు గు ప్రసరించదు. అనే ఆలోచన రాగానే రవణ హృదయమంతా తీ ర ని శోకం ఆవరించింది.

గతంలో గడిచిపోయిన తన జీవితం సినీమా రీలులా తిరిగింది ఆమె మస్తిష్కంలో....

ఏమీ తెలియని పసితనంలో వచ్చిన కుటుంబ కలహాలకు గురియై బావనుంచి వేరయింది రవణ.

పరంధామయ్య చాలా పట్టుదల కలిగిన మనిషి....ఆయనకు ఒక్కగా నొక్క కూతురు ర వ ణ. చిన్నతనంలో.... చిలిపిగా అల్లరి చేసే రవణను చూస్తూ ఎంత అల్లరి చేసినా, మా అమ్మాయి మంచిదే, అనుకొని మురిసిపోతూ వుండేవారు. సుభద్రమ్మ....పరంధామయ్యలు.

ఒకనాడు ఆటలలో నుంచి బయట పడిన రవణకుఅమ్మా, నాన్న, తాతయ్య కంగారుగా బట్ట సర్దుకోవడం కనుపించింది కాని ఎందుకు అలా బట్టలు సర్దుకొంటున్నారో అర్థంకాలేదు. రవణ తా త య్య—సుబ్బారాయుడుగారి ముఖంలో విచారం డింధోళదలు గూడు కట్టుకు వున్నాయి. దీపాల వేళ పరంధామయ్య తీసుకు వచ్చిన బండిలో అంతా స్టేషనుకు చేరుకొన్నారు.

రవణ తల్లి దగ్గరకు చేరి "అమ్మా! మనం ఎక్కడి వెడుతున్నాం?...." అని అడిగింది.

అత్తయ్య గారింటికి అని సమాధానం చెప్పి వూరుకొంది సుభద్రమ్మ.

"అత్తయ్య గారియింటికి" అనగానే చిన్నా మేడ....ముందు పూలతోట రవణ చిన్నారి ఆలోచనలోకదిలాయి. తనంటే ఎంతో యిష్టంగా చూస్తూ, అమ్మ తనని తిడుతూంటే తననే వెన కేసుకు వచ్చే అత్తయ్య అంటే అనకెంతో యి ష్ట ం తలుచుకొని మురిసి పోయింది రవణ.

రైలుబండి వచ్చి ప్లాటుఫారం మీద ఆగింది. గ్రుడ్డి దీపాల వెలుగులో—తెలువు నలువుల దుస్తులతో కదిలిపోయే) వయాణీకులను తప్పించు కొంటూ బండి ఎక్కాను. సుబ్బారాయుడుగారి కుటుంబం. హడలెత్తేటట్టు పెద్దగా కూసి ముందుకు నడిచింది రైలు.

తోటలో ఆడుకొంటూంటే వెనకాలే వచ్చి జడకు రాయికట్టి ఏడ్పించే కొంటె బావ జ్ఞాపకానికి వచ్చాడు. ఈ సారి బావసెలాగైనా ఏడ్పించాలను కొంది. రవణ.

"ఎలావుంటుందో?....ఏమిటో?" అనుకొన్నారు సుబ్బారాయుడుగారు తన కూతురు జబ్బుతో వుందని తలుచుకొని.

అందరి మొఖాల్లోకి అర్థంకాక చూస్తూ, రైలుకుదుపుకు కునికి పాట్లతో జోగుతు నిద్రాదేవి ఒడిలో కి జారి పోయింది. రవణ.

వారం రోజులు బావతో ఆటలలో గడిచి పోయాయి. అ త్త య్య అస్తమా న మూ మంచంమీద పడుకొని వుండేది జ్వరంతో. సూటు వేసుకొని లోలు సంచి చేతపట్టుకొని వచ్చే డాక్టర్ ఆయన యిచ్చే సూది మందు భయంతో తలుపు దగ్గర నుంచొని చూసేది రవణ.

ఒకరోజు మధ్యాహ్నం ర వ ణ ను ఆమె అత్తయ్య లక్ష్మి దగ్గరకు పిలిచింది లోతుకు పోయిన ఆమెకళ్ళు రవణకు చాలా భయం కలిగించాయి. నూనె లేక సంస్కార వి హీ న మై న లక్ష్మి ముంగురులు గాలికి నీరసంగా ఆమె నుదుట తచ్చాడాయి. బిత్తరపోయి నిలుచున్న రవణనేసి చూసి చిన్నగా—నీరసంగా నవ్వి "ఏవమ్మా! బాగా ఆడుకొంటున్నావా?" అంది,

"ఊ!" అందిరవణ.

"బావ ఏంచేస్తున్నాడమ్మా?" అని అడిగింది లక్ష్మి.

"ఎక్కడికో ఆడుకోవడానికి వెళ్ళినట్టున్నాడు"

"వాడు ఒట్టి అల్లరివాడై పోతున్నాడు" అని నీరసంగా నిట్టూర్చింది లక్ష్మి. కాస్సేపాగి ఆమె రవణను దగ్గరగా తీసుకొని తల నిమురుతూ"బావను పెళ్ళిచేసు కొంటావు కదూ?" అంది.

పెళ్ళిఅంటే ఏమిటో తెలియని రవణ "వూ" అంది. లక్ష్మి కనుకొలకులు నీటితో నిండాయి.

తలుపుచాటున నిలబడి సంభాషణ అంతా వింటూన్న సుభద్రమ్మ కోపంతో నిప్పు తొక్కిన దానిలా చిం దు లు తొక్కింది. ఇప్పటిర్జి చి మాటలతో మచ్చిక తన కూతురుని చేసుకొంటోంది ఆడబడుచు అని కోపంతో ఏమైనా యీ సంబంధం చెయ్యకూడదని నిశ్చయించుకొనియింట్లోకి నడిచింది సుభద్రమ్మ.

ఆరోజు సాయంత్రం లక్ష్మి కన్ను మూసింది. కోరికను తెలియజేసిందుకు మాటలు పెగలిరాక—పొంగుకు వస్తున్న దుఃఖాన్ని దిగమింగు కొంటూ..... దిగాలుగా కూర్చొన్న తండ్రినేసి.... కొడుకునేసి చూస్తూ బరువుగా కన్ను మూసింది.

పన్నెండు రోజులు గడిచాక సుబ్బారాయుడుగారు కూతురు పోగా మిగిలిన ఒక్క మనుమణ్ణి తీసుకుని స్వగ్రామానికి బయలుదేరారు.

లక్ష్మి తన కూతురితో అన్నమాటలు సుభద్రమ్మకు పదేపదే జ్ఞాపకం రా సా గా యి. ఏమయినా తన కూతురుకు యీ సంబంధం చెయ్యకూడదనే పట్టుదల ఎక్కువయింది.

ఒకనాడు సుభద్రమ్మ యీ సంగతి పరంధామయ్య దగ్గర అంది. "కృష్ణమూర్తికి అమ్మాయినిస్తే ఎలా వుంటుందని"

"బాగానే వుంటుంది" అన్నాడు పరంధామయ్య చదువుతున్న పేపరు మీద నుంచి దృష్టి మరల్చకుండా.

"బాగానే వుంటుంది! ఎందుకు బాగుండదు?....అయిన కాడికి అందరూ కలిసి దానిమెడకు ఉరివేస్తూంటే ఎందుకు బాగుండదు?...."కళ్ళల్లో అగ్నిజ్వాలలు రగిలాయి.

పేపరుమీద నుంచి దృష్టి మార్చి పరంధామయ్య భార్య వంకచూస్తూ "....అయినా ఎప్పటి సంగతో యిప్పుడు అనుకోవడ మెందుకు? ఇద్దరూ ఎదగాలి.... పెళ్ళి చేసికోవాలి. అప్పుడుకదా యీ మాట అనవలసింది" అన్నాడు అనునయంగా.

"ఏమైనా సరే! నా కూతురికి మేనరికం కాకూడదు."అంది సుభద్రమ్మ ఖండితంగా అమె తీరుచూసి పరంధామయ్య తనలోతాను మెల్లగా నవ్వుకొన్నాడు.

రవణను—కృష్ణమూర్తిని బడిలో కి పంపారు. ఇద్దరు కలసి చదువుకోవడం.... కలసి మెలసి వుండటం సుభద్రమ్మకు భరింపరాని దయ్యేది. ఒకటి రెండు సార్లు కూతురిని మందలించినా—అందుకు ఆమె నవ్వి "ఇక అలా చెయ్యను లేవే! అమ్మా!"అనేది.మళ్ళీ రవణ కృష్ణమూర్తితోనే కలసిపోయేది. పెద్దల కోపతాపాలు పిల్లలకు ఏ మర్థమౌతాయి?

మళ్ళీ సుభద్రమ్మ భర్తతో ఫిర్యాదు చేసింది. పరంధామయ్య భార్యను అనునయంగా మందలించి పోయాడు. కాని ఆమె పెట్రి ఆవేశంతో రెచ్చిపోయింది. పరిస్థితులు విషమించేలాగున్నాయని భయపడ్డాడు పరంధామయ్య. అటు తండ్రికో తన భార్య ఉద్దేశ్యం చెప్పలేకా—ఇటు భార్యను సమాధానపరచలేకా సతమతమయ్యాడు పరంధామయ్య చివరకు ఎలాగైనేనేం పరంధామయ్య భార్యను మంచిమాటలతో లాలించి పూరడించగలిగాడు.

పిల్లల చదువుల గడబిడతో ఐదు సంవత్సరాలు గడిచిపోయాయి. లక్ష్మి భర్త శంకరమూర్తి తన భార్యమీద వున్న అవాజ్య ప్రేమవల్ల మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోక—ఉన్న ఒక్క కొడుకును తాతగారి బాధ్యతకొదిలి వదిలి ఒంటరిగా జీవితం గడుపుతున్నాడు.

రవణ ఆ సంవత్సరమే స్కూలు ఫైనలులోని వచ్చింది. కృష్ణమూర్తి ఒక సంవత్సరం స్కూలుఫైనలు పరీక్ష పోగొట్టుకొని మళ్ళీ చదువుతున్నాడు. రవణ కృష్ణమూర్తుంటే ఎంత చనువు చూపించినా—పరిస్థితుల దృష్ట్యా కృష్ణమూర్తి ముఖాన్నంతా ఆ మె కు దూరంగా వుంటున్నాడు. సుభద్రమ్మ అతనిపట్ల చూసే నిరాదరణను అతనిలో వుండే సహనం క్రమే పే అసహ్యంగా మారసాగింది. జాలయ్య చూపే ఆదరణలో ఆ అసహ్యాన్ని మరవడానికి ప్రయత్నించేవాడు కృష్ణమూర్తి.

ఒక రోజు కృష్ణమూర్తిని పలకరించా

(మిగతా 4వ పేజీలో)

కొలంబో ప్రణాళికా సహాయ కార్యక్రమం క్రింద భారత ప్రభుత్వం ఆసియా దేశాలకు 120 లక్షల రూపాయల మేరకు సాంకేతిక సహాయం అందజేస్తుంది. ఈ సహాయంలో భాగంగా న్యూఢిల్లీలోని లేడీ సర్విన్ కాలేజీలో రెండేళ్ళ హోమ్ సైన్స్ కోర్సులో శిక్షణ పొందుతున్న సింహళ నేపాలీ విద్యార్థినులను పై చిత్రంలో చూడవచ్చు.

"గడ్డంలోని అంతరార్థం"

తాళ్ళూరి నరశింహారావు

గడ్డమున్న మనుష్యుని చూడగానే మనకనేక భావాలుకలుగుతాయి. "గడ్డం" వారని "దాడి"వారని, యింటి పేరున్నప్పటికిని అయింటి వారందరికీ గడ్డాలుండవు. బహుశా ఆ యింటి మూలపురుషుడికి గడ్డముండెనో ఏమో చెప్పలేము.

దేవుడికి మ్రొక్కుకున్నవారు, భార్య గర్భవతిగనున్నవారు, జబ్బుచేసి కోలుకున్నవారు, శుభవారానికి తిథి వారనక్షత్రములు కుదరని పూర్వాచార పరాయణులు, ఏదోఒక కార్యాన్ని సాధించటానికి దీక్ష వహించినవారు, దేశత్యాగమొనర్చి చాలాకాలమునకు తిరిగివచ్చినవారు, యోగాభ్యాస పరులు, ఆధ్యాత్మిక చింతనా పరులూ, వైరాగులు, ముసలివారు, ముసల్మాన్ సోదరులు సాధారణంగా గెడ్డాలు పెంచుకుంటారు.

నిత్యశుభవరంతో గడ్డం మాయకుండా ఉంచుకోవడమే అందమని భావించే యీ నవనాగరిక యుగంలో గడ్డాన్ని పెంచటం ఒక "పోకు" అని భావించిపెంచే వారు కూడా లేకపోలేదు.

నేటి నవనాగరికులకు కాస్త గడ్డం పెరిగితే ఏమీ తోచక అంతా అయోమయంగా కనబడుతుంది. తక్షణమే క్షౌరశాలకు (సెలూన్) పోయో స్వయంక్షవరం చేసుకునో లేక మంగలిని యింటికి రప్పించుకుని క్షవరం చేయించుకునో ఆ వెంట్రుకలను తీసివేస్తేనేగాని నిద్రపట్టదు.

ఏమైనా మన హిందువులు స్వాభావికంగా నిరాడంబరులు. శరీర సౌందర్య పోషణకై అట్టే తాపత్రయ పడకపోవటం చేత మొలచిన గడ్డాలుగలవారిని తరచు చూస్తూ ఉంటాము. అయితే పాశ్చాత్యులలో యిల్లాంటిది కనబడదు. ఒక క్యాథలిక్కు పాధరీలు తప్ప గడ్డాలున్నవారు వారిలో చాలా తక్కువ.

పూర్వం ఫ్రెంచిరిపబ్లిక్ మాతనాధ్యక్షుడైన డోమరుకు చతురాకారంగా వున్న గడ్డముండేదట! అతని కొక్కనికే కాదు.అతడు నియమించుకొన్న ఫ్రెంచి రిపబ్లిక్ రాజ్యాంగ సభా ముఖ్యసదస్యులందరికీ అవేవిధమైన గడ్డాలుండేవట! దాన్నిచూసి ఆనాడు ఫ్రాన్సులో చతురాకారంగా గడ్డాలు పెంచుకోవటం ఒక బ్యాడ్జిగా పరిగణించి, ప్రజలందరూ గడ్డాల పిచ్చిలో పడ్డారట. ఎవరో ఒకరు నలుగురి నాకర్షించే పనిని చేస్తే దాన్ని అంధగజన్యాయంగా అనుకరించటమే మానవుని స్వభావం కదా!

గడ్డాలలో అదేమి విశేషమున్నదో అర్థమగుటలేదు. ప్రాచ్య పాశ్చాత్య దృక్పథాలకు గడ్డమే సరిహద్దులాగుంది. యోగికి యోధునికి యున్న భేదం గడ్డంలో కేంద్రీకరించబడింది. గడ్డంలో వున్న తత్వాన్ని గ్రహింగజాలని మనం పెద్దలకున్న ఛాందసాల్లో అదొకటని అనుకుంటాము. గడ్డాలున్న వారిలో మనకు తాతయ్యల పోలికలు కనబడుతాయి. క్రైస్తవుల మతగ్రంథమైన బైబిల్‌లో వచ్చే పాత్రలన్నిటికి గడ్డాలున్నాయి. మన ఋషులంతా గడ్డాలున్నవారే. ప్రపంచంలో నున్న పెద్ద పెద్ద మతాలన్నిటికిమన ఆసియాఖండమే సూతికా గృహము. ఒక్క బుద్ధభగవానుడు తప్ప, మిగిలిన మత స్థాపకులందరూ గడ్డాలున్నవారే. బుద్ధునికి గడ్డముండెనో లేదో చెప్పలేకపోయినా అతని విగ్రహాల్లోనూ. చిత్ర పటాలలోను గడ్డమున్నట్లు కనబడదు. ఒక్క మత స్థాపకులే కాదు మత శాఖలను ఏర్పాటు చేసిన "జ్విన్‌గ్లి""కాల్విన్" లాంటివారు కూడా మంగలి కత్తిని బహిష్కరించినట్లు కనబడుతుంది

గడ్డం మహత్వపు లక్షణమేమో! గాంభీర్యానికి, యోగ్యతకు,అనుభవానికి గడ్డము బాహ్య చిహ్నమేమో! ప్రజల నుద్ధరించ ఉద్దేశించిన మహనీయులు పైకి యే కొద్దిమందియో తప్ప మిగిలిన వారందరూ గడ్డాలున్నవారే. రిక్షా కాబ్యాల్లో ప్లేటో అనే వేదాంతి, సోషోక్లిస్ అనే నాటక కర్త, తుదకు కేవలం కవియైన హోమర్ కూడా గడ్డములున్నట్లు గానే చిత్రించబడ్డారు.

కమ్యూనిస్టు ప్రవర్తయైన కారల్ మార్క్సుకు గడ్డమే లేకపోతే తనకన్నా ఎన్నోరెట్లు సమర్థుడైన లాస్‌సెల్ కంటె గొప్ప గౌరవాన్ని కొలమంది అనుచరులను సంపాదించుకోలేకపోయేవాడేమో. టాల్‌స్టాయ్ గడ్డం రష్యాలో మాతన మత విజృంభణకు మూల కందమయింది. రవీంద్రనాథ్ టాగూర్ జ్ఞానారణ్యమంతా వారి గడ్డంలో దాగిఉందేమో! గడ్డంలేకుండానే జగద్గురుమీద తమ గొప్ప ప్రభావాన్ని ప్రదర్శించేసినవారుమహాత్మా గాంధీజి ఒక్కరే.

పాశ్చాత్య ప్రపంచం యోధులను పుట్టినిల్లని అంటారు. యోధాగ్రేసరులెవ్వరూ గడ్డమంటే అసహ్యించుకొనేవారు లాగానే కనబడుతుంది. అలెగ్జాండర్ తన సైనికులు గెడ్డాలను పెంచుకుంటే, శత్రువులు వాటిని పట్టుకుని లాగి వశపర్చుకుంటారేమోనని భయంచేత వాళ్ళకు గెడ్డములు పెంచరాదని ఉత్తర్వులు జారీచేసాడుట! పీటర్ తన రాజ్యంలో గడ్డాలపై పన్నుకూడా విధించాడుట! మన అక్బర్ చక్రవర్తి రుమూరుడు సలీంకు గడ్డమంటే పడేదికాదుట. నెపోలియన్, సీజర్‌లు గడ్డాలు పెంచక క్షౌరం చేయించుకునేవారట!

గడ్డంలో ఏదో మర్మముంది. ముఖంలోని తీవ్రతను యేర్పాటుచేసే శక్తి దానికుంది. గడ్డమొక మాయావేషానికి కూడా ఉపయోగపడగలదు. గడ్డాలున్న వారంతా యోగ్యులని భ్రమపడరాదు. ఇల్లాంటి గడ్డాన్నే ధరించుకొని, అజ్ఞాని, క్రూరుడు, గర్విష్టి అయిన"రాస్పుటిన్" అనే రష్యాకర్షకుడు రష్యా ప్రభుత్వానికి సింహస్వప్నమై, దానినాశనానికి కారణభూతుడై గొప్ప రాజకీయ నాయకుడయ్యాడు.

గడ్డమింతటిమహాకార్యంచేయకలదా అని ఆశ్చర్యపడ నక్కరలేదు. జగన్మోహినియైనక్లియోపాత్రానాసికానేత్రాల చలనంలో రవంతయైన లోపడియుండియుంటే ప్రపంచ ఇతిహాసమే తారుమారయి యుండేది.

ఒకనికి గడ్డం ఆధ్యాత్మిక చిహ్నం అది లేకపోవటం, పాపించికం, పాంచభౌతికం, గడ్డం యోగిలక్షణం; అది లేకపోవటంయోధలక్షణం. గడ్డంబ్రాహ్మణ్యం సాత్వికం; అదిలేకపోవటం, క్షాత్రం, రాజసం; గడ్డం వైదికం, ఛాందసం; అదిలేనిది యోగం, "నీటు"

తాతకని బ్రతుకులు

'ఫణేంద్ర'

రైలు కూత కూసింది. గంట మ్రోగింది. గార్డు విజిల్ ఊదాడు. "నేను వెళ్ళొస్తానమ్మాయి" అన్నాడు విశ్వనాథం. ఆయన కళ్ళల్లోకి నీరు తిరిగాయి. "మంచిది నాన్నా" అంది సుధ కిటికీలోంచి బయటకు చూస్తూ. ఆమెకు ఏదో తెలియని దుఃఖము ఆవరిస్తోంది. "ఇంక ఉంటానోయ్" అన్నాడు అల్లుడిని చూచి విశ్వనాథం అల్లుడుమాట్లాడకుండా సీరియస్‌గా సిగరెట్ తాగుతున్నాడు, నెమ్మదిగా రైలు కదిలింది. "డబ్బు త్వరలోనే పంపుతాను" అన్నాడు విశ్వనాథం తిరిగి. "తొందర లేదు లెండి" అన్నాడు అల్లుడు మర్యాదగా రైలుచకచక ప్లాట్ ఫారం దాటి వెళ్ళి పోయింది. విశ్వనాథం కనుచూపు మేరదాటేంత వరకు రైలు నుచూచి నెమ్మదిగా స్టేషన్ నుండి బయటపడ్డాడు.

కూతురుని అత్తింటికి పంపించానన్న ధైర్యముగా ఉన్న అతని కేదో దుఃఖముగా వెలితిగా ఉంది. అల్లుడికి త్వరలో డబ్బు పంపాలి. ఈ నెలాఖరులోగా పంపాలి. విశ్వనాథానికిచాల ఆనందముగావుంది. గట్టిగా ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు. తనకున్న సమస్యలన్నీ పరిష్కారమైనట్లు ఫీలై పోయాడు. అరవై నాలుగు సంవత్సరాలలో ఎప్పుడు అనుభవించని సుఖం ఇప్పుడు అనుభవిస్తున్నాడు. విశ్వనాథానికి ఏదో బరువు తగ్గినట్లనిపిస్తోంది. గతం రోజులు గుర్తుకు వచ్చాయి. గత జీవితములోని కొన్ని ప్రతిబింబాలు కనబడ్డాయి. కళ్ళకుకట్టినట్లు గతమంతా కనబడింది.

విశ్వనాథానికి ఆరుగురు ఆడపిల్లలు ముగ్గురు మొగపిల్లలు. ముగ్గురు ఆడపిల్లల తరువాత ముగ్గురు మొగపిల్లలు తరువాత ముగ్గురు ఆడపిల్లలు కర్మిమ సంతానం ముగ్గురు కొడుకుల చదువులు, నలుగురి కూతుళ్ళ వివాహాలు అయిపోయే సరికి విశ్వనాథం అస్తిహరించి పోయింది. సర్వీస్ అయిపోయి రిటైరైపోయాడు.

పెళ్ళికిఎదిగి కూర్చున్న ఇద్దరి ఆడపిల్లలనేసి చూచినప్పుడు ఏదో తెలియని బాధనుపొందేవాడు.వాళ్ళకు పెళ్ళిఎలా చేయాలో తెలియక తికమక పడేవాడు తాను రిటైరై సంపాదిస్తున్న, పెన్షన్ అంతా తిండికే సరిపోతుంది. అసలుమిగలడములేదు. కనీసం ఆరేడువేలుకావాలి. రెండు పెళ్ళిళ్ళు చెయ్యాలంటే డబ్బు ఎవ్వరిస్తారు. ఎక్కడ నుండితాను తెస్తాడు? ఏవిధంగా పెళ్ళిచేస్తాడు. ఈ ప్రశ్నలు ప్రతినిమిషం విశ్వనాథం బుర్ర వగల గొట్టేవి. పలుచని తెల్ల జుట్టుతో, మడతలు పడబోతున్న శరీరంతో, చూపు తగ్గిన కళ్ళతో, ప్రతి నిమిషం విశ్వనాథం బాధ పడే వాడు. అతని బాధను వ్యథను వంచుకొనేవారు లేరు. కొడుకులు ఆయనకేమి ఇవ్వరు. ఆయన దగ్గర విలువైన ఆస్తి లేదని అందరు దూరమై పోయారు. కొడుకుల నేమి అడగడు.

చిట్టచివరకు ఆయన కోర్కె ఫలించింది ఆయనఆశయాలు నెరవేరాయి. హైదరాబాద్‌లో ఎందుకు పనికిరాదని అనుకుంటున్న స్థలానికి మంచి విలువ వచ్చింది. ఎనిమిదివేలకు ఆస్థలం అమ్మి సంతోషంతో పెళ్ళి చేశాడు. ఆపెళ్ళికి పెద్దలుబాగా కొడుకులు వచ్చి వెళ్ళిపోయారు. విశ్వనాథం చివరి కోరిక నెరవేరింది.

విశ్వనాథానికి ఇప్పుడు ఎటువంటి బాధలేదు. తనకి కొడుకులు డబ్బు ఇవ్వక పోయిన ఫరవాలేదు. తానింకా ఒకటి రెండు సంవత్సరాలు ప్రైవేట్ ఉద్యోగం చెయ్య గలడు. పెన్షన్ వస్తుంది. తాను ఆకలితో మాడవలసిన కాలంరాదు. తన జీవితములో కష్టాలు తొలగి పోయాయి. తాను జీవితములో విజేయుడు.

విశ్వనాథం ఏమరుపాటుగా రోడ్డు మీద నడుస్తున్నాడు. అంతులేని ఆనందం అతనిని ఆవిధంగా పిచ్చిగా నడపిస్తోంది. "అమ్మ" అని అరచాడు. విశ్వనాథం బజామొత్తం ఒక్కసారి వెనక్కి తిరిగింది. కారుదూరంలోపోయి ఆగింది.

విశ్వనాథం చుట్టూరా అందరుమూగారు. కొందరు ఆయనను జాగ్రత్తగా ఒక కారులో హాస్పటల్‌కు తీసుకు వెళ్ళారు. తరువాత ఆయన జేబులో ఉన్న డైరీని బట్ట ఆయన ఇంటికి మనిషిని పంపారు.

* * *

ఫోన్ చాలావిసురుగా తిరుగుతోంది డాక్టర్ దళవరి కళ్ళాద్దాల లోంచి ఎక్స్‌రే పరిశీలించ సాగాడు' విశ్వనాథం భార్య రంగమ్మ దూరంగా నిల్చుంది. పెద్దకొడుకు డాక్టర్ ఎదురుగుండా కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. ఆఖరివాడు గుమ్మం దగ్గర నిల్చుని నడవలోకి చూస్తున్నాడు. రెండవ వాడు రాలేదు. డాక్టర్ ఒక్కసారి గొంతు సవరించు కున్నాడు. "కుడికాలు తీసేయాలి" అన్నాడు ఒక్కసారి. పిడుగు

(మిగతా 5వ పేజీలో)

నాగార్జున క్షేత్రం-4

నాగార్జున క్షేత్రంలో చూడవలసిన విశేషాలు అనేకం.

అశ్వమేధ ఘట్టం

అశ్వమేధయాగం చేసిన చోటు ఇది క్రతువు చేసిన చితిపేరు కూర్మచితి. ఈ చితి కూర్మాకారంలో ఉంటుంది. దీనికి తూర్పున ఉన్న చతుర స్రాకారపు నిర్మాణం ఆహవీయాగ్ని అవబృథ స్నాన కూపం ఉన్నది. ఈ కూపంలోతు 5 అడుగుల 9 అంగుళాలు దీనిని బట్టి ఈ యజనం చేసి అవబృథ స్నానం చేసిన వ్యక్తి ఎత్తు 5 అడుగుల 9 అంగుళాలని ఊహించవచ్చు. క్రతువులో వధించబడిన అశ్వం అస్థిపంజరం తాలూకు అవశేషాలు ఇక్కడ దొరికినవి.

ఇక్కడ త్వష్టకాలలో బయటపడిన బ్రాహ్మణ దేవాలయాల నిర్మాణ పద్ధతి ఒక ప్రత్యేక విశేషాన్ని తెలుపుతూ ఉన్నది. దక్షిణ దేశంలో ఒక ప్రత్యేక నిర్మాణ శిల్పంతో నిర్మితమైన తొలి బ్రాహ్మణ దేవాలయాలు ఇవేనన్న విషయాన్ని తెలుపుతూ ఉన్నది.

నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

ఇక్కడ త్రవ్వకాలలో నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం వెలికి వచ్చినది. ఈ విశ్వవిద్యాలయంలో అధునాతన విశ్వవిద్యాలయాలలో ఉండే సౌకర్యాలన్నీ కానవస్తున్నవి. విద్యార్థుల కొరకు పరుపులూ గదులూ, భోజనశాలలు ఇత్యాది వసతులన్నీ ఉన్నవి. సెప్టిక్ లెట్రీన్ కూడా ఉన్నది.

నాగార్జున లోయకు మధ్యగా విజయపురి రాజధాని పట్టణం ఉన్నది. దీనికి తూర్పుగా అనేక బౌద్ధారామాలు, విహారాలు నిర్మింపబడినవి. ఈ బౌద్ధ రూపాలను యథాతథంగా నిర్మిస్తారు. నిర్మాణాలన్నిటి లోకి అత్యంత గంభీరమైనది ప్రధానమైనది. మహాస్తూపము. బంగారు పాత్రలో ఉంచిన బుద్ధుని దేహావశేషం ఒకటి. ఈ మహాస్తూపమందు నిక్షిప్తం చేయబడినదని చెబుతారు. ప్రతి బౌద్ధారామంలోను,ఒక విహారము, ఒకటి లేక రెండు చైత్యములు, ఒక స్తూపము, ఉంటవి. విహార మనగా బౌద్ధ శ్రమణుల నివాసనివేశనము. ఇది చతురస్రాకారంలో ఒక పెరటివలె ఉంటుంది. చుట్టూ ఇటుకల గోడలు ఉంటవి.

బౌద్ధ భిక్షువులు ఈ ప్రదేశములో సమావిష్టులై ఆధ్యాత్మిక విశేషాలను చర్చించేవారు. క్రీస్తు తరువాత మూడవ

బెల్లంకొండ రామదాసు

శతాబ్దాంతంలో ఇక్ష్వాకుల రాజ వంశం పతనమైంది. ఇందుకు ముఖ్యకారణం విదేశ రాజుల దండయాత్రలు వసుసేనుని నాయకత్వాన అభీరులు ఇక్ష్వాకులను జయించినట్టుతెలుస్తున్నది. అభీరులు కూడా ఇక్కడ ఎక్కువ కాలం ఉన్నట్టుతోచదు. మరొక శాసనాన్ని బట్టి సింహవర్మ అనేరాజు,కడపటి ఇక్ష్వాకుల రాజయిన రుద్రపురుషదత్తుని జయించినట్టు తెలుస్తున్నది, సింహవర్మ బహుశః పల్లవ రాజయి ఉండవచ్చు. ఆ తరువాత ఇక్ష్వాకుల రాజవంశాన్ని గురించిన వివరాలేమి తెలియరావడం లేదు.

ఇప్పుడు నాగార్జున కొండపైన ఒక మ్యూజియం నిర్మిస్తున్నారు. ఈ శిల్పావశేషాలన్నిటిని చేరవేస్తారు. కొన్నిటి ప్రతిరూపాలను యథాతథంగా నిర్మిస్తారు.

చైనాలో కార్మిక సంఘాలు పార్టీకి బంట్లు

సర్వే సర్వత్రా కార్మిక సంఘాలు కార్మిక సంక్షేమం కోసమే పాటు పడతాయి. కాని, కమ్యూనిస్టు చైనాలో పరిస్థితి యిందుకు పూర్తిగా భిన్నం, కార్మిక సంక్షేమం గాక, పార్టీ విధానాలను ప్రచారం చేయడమే అక్కడి కార్మిక సంఘాల ప్రధాన బాధ్యత.

అంతేకాదు, నేటి చైనాలో కార్మికుల ఆంతరంగిక వ్యవహారాలలోకూడా సంఘాలు జోక్యం కలుగ చేసుకుంటున్నాయి. చైనాలో కార్మికునికి ఆంతరంగిక జీవనమంటూలేదు. ప్రతివిషయమూ పార్టీకి తెలియ వలసిందే. పార్టీయిందుకు కార్మిక సంఘాలను బంటులుగా ఉపయోగించు కుంటుంది కార్మికుల ఆంతరంగిక జీవనంపై ఆ సంఘాల నిఘా ఉంటుంది.

చైనాలో కార్మిక సంఘాలు పార్టీ ప్రయోజనాలుగా పనిచేస్తాయని బాహాటంగా అంగీకరింపబడింది "యెయిలీ వర్కర్స్" అనే పెకింగ్ పత్రిక 1961 సెప్టెంబర్ 19వ తేదీనాటి సంచికలో యిలా వ్రాసింది: "కార్మిక సంఘాల నాయకత్వం పూర్తిగా పార్టీ చేతుల్లో వుంది. కార్మిక సంఘాల పాత్రి పార్టీకి సహాయకారిగా వుండడమే.

ఉద్యోగులూ, కార్మికులను గురించిన పూర్తి సమాచారాన్ని సేకరించడం చైనాలో కార్మిక సంఘాల విధులలో ఒకటి. కార్మిక సంఘాల పనిలో యీ ముఖ్యమైన అంశాన్ని గురించి "యెయిలీ వర్కర్స్" పత్రిక 1962 అక్టోబరు 27వ తేదీ సంచికలో ప్రస్తావించబడింది.

కార్మికుల కుటుంబాల వ్యవహారాన్ని టినీ కార్మిక సంఘాలు పర్యవేక్షిస్తాయి. వివాహాలు గూడా కార్మిక సంఘాలంటే పార్టీ అనుమతితో జరుగవలసింది.

కార్మికులజీవనంపై పార్టికి ఎంత అదుపు వుందో చైనా కార్మిక మంత్రిత్వశాఖకు చెందిన కార్మిక రక్షణ శాఖ యిటీవల ప్రకటించిన నిబంధనావళిని పరిశీలిస్తే తెలుస్తుంది. పెకింగ్ లోని కుంగ్—పావ్—జి—పావ్ పత్రికా సంపాదకుడు ఆ నిబంధనలకిచ్చిన వ్యాఖ్యానాలు మరి అసక్తిజనకంగా వున్నాయి అవి1962 డిసెంబరు 19వ తేదీ సంచికలో ప్రశ్నోత్తరాల రూపంలో ప్రచురితమయ్యాయి.

స్వగ్రామం వెళ్లడానికి సెలవుపెట్టాలంటే కార్మికులు పాటించ వలసిన నిబంధనలేమిటి? అన్న ప్రశ్నకు పై పత్రికా సంపాదనకిచ్చిన సమాధానం యిది:

"స్వగ్రామం వెళ్లడానికి సెలవు పెట్టాలంటే క్రింది మూడు నిబంధనలూ పాటించవలాలి.

1.మధ్యలో అంతరాయం లేకుండా ఆ కార్మికుడు కనీసం పూర్తిగా ఒకసంవత్సరం పనిచేసి వుండాలి.

2. అతడు తల్లిదండ్రులతో నూ, భార్యతోనూ కలసి వుండరాదు. అతడు తల్లిదండ్రులతో కలసిఉంటే, ఆ యింట భార్య వుండరాదు.

3. ప్రభుత్వం ప్రకటించిన సెలవు దినాల్లో అతడు తన కుటుంబంతో గత పరామర్శ మరో పళ్ళకు ఆ పత్రికా సంపాదకుని సమాధానం యిది:

"కార్మికుడు తన భార్యతో కలిసి ఒకే యింట వుంటే, అతనికి స్వగ్రామం వెళ్లడానికి సెలవుయివ్వరు. ఈ విధంగా సెలవు మంజూరు చేస్తే, చాలమందికి సెలవు యివ్వవలసి వస్తుంది. ఇందువల్ల ప్రభుత్వానికి నష్టం వస్తుంది. భారం పెచ్చుతుంది. పరిస్థితులు మారేవరకూ, యీ సమస్యా పరిష్కారం ఆగవలసిందే.

భార్యాభర్తలు వేర్వేరు స్థానాలలో పనిచెస్తూ వున్నప్పుడు వారిలో ఒకరికి సెలవు యిస్తే, రెండో

చీకటి నీడలు

(రెండవ పేజీ తరువాయి)

లనే ఉద్దేశ్యంతో రవణ అతని దగ్గరకు వచ్చింది. "ఏవో పుస్తకాలభావాలంటూ"! ఇచ్చిన పుస్తకాలు తీసికొని అతనితో సంభాషణ పెంచడానికి ప్రయత్నించింది కాని కృష్ణమూర్తి చిరాకు గ్రహించి పరిస్థితులు పోత్సాహకరంగా లేనందుకు విచారిస్తూ బయటకు వచ్చేసింది ఆమె కృష్ణమూర్తి గదినుంచి బయటకువస్తూంటే సుభద్రమ్మచూసి తప్పుగా అర్థంచేసికొని ఆ గ్రహాంతో మడిపడింది. ఆమె కృష్ణమూర్తి దగ్గరకువెళ్ళి "ఎన్ని సార్లు చెప్పాను! దాన్ని నీ గదిలోకి రానివ్వద్దని...."హుంకరించింది సుభద్రమ్మ నోటినుంచి యీ మాటలు రావడతో కృష్ణమూర్తి ఆశ్చర్యంగా.

'ఏమిటత్తయ్యా!నువ్వనేది....నాకర్థం కావడంలేదు"అన్నాడు.

అర్థంకాదు!ఎందుకర్థమౌతుంది!..... ఇది సంసారులకొంప అని గుర్తుంచుకో.... ఇకనుంచి నువ్వు దానితో తిరిగినా—మాట్లాడినా మర్యాద దక్కదుం కోపంగా అరిచింది.

ఎదురుగా నిల్చున్న అత్తయ్య. ఆమె నుంచి వచ్చిన ఈర్ష్యతో కూడిన మాటలతో కృష్ణమూర్తి లోని అభిమానం మేల్కొంది.

"క్షమించ అత్తయ్యా! రవణ ఏవో పుస్తకాలు కావాలని వచ్చింది లేకపోతే నే నామెతో మాట్లాడవలసిన అవసరమే లేదు.మీరు నన్నింతగా అర్థంచేసుకొన్నా రన్నమాట....తిన్నయింటి వాసాలు లెఖపెట్టడం నాకు రేతకాదు....." ఇంకా ఏదో చెప్పబోయాడు.సుభద్రమ్మ కోపంతో వినవిసానడిచి వెళ్ళిపోయింది.

ఆరోజు కృష్ణమూర్తి బుర్ర ఆలోచనలతో వేడెక్కిపోయింది.ప్రొద్దున్న జరిగిన సంఘటన పదేపదే జ్ఞాపకానికి వచ్చి అతన్ని కలవర పెడుతోంది."అత్తయ్యకు నామీద ఎందుకింతకసి?" అనుకొని మథన పడ్డాడు.

కృష్ణమూర్తి తన తండ్రికి జరిగిన సంగతులు తెలియజేస్తూ ఉత్తరం రాశాడు. అందిన ఉత్తరం చూసుకొని పరిస్థితులు తెలుసుకొనేందుకు సుబ్బారాయుడుగారి దగ్గరకు వచ్చాడు కృష్ణమూర్తి తండ్రి శంకరమూర్తి. ఉత్తరంముక్క అయినా రాయకుండా యిలా హఠాత్తుగావచ్చిన అల్లుడ్ని చూసి సుబ్బారాయుడుగారు మొదట ఆశ్చర్యపోయినా — తరువాత వాత్సల్యంతో కుశలమడిగారు.

కుశల ప్రశ్నల తరువాత శంకరమూర్తి"ఇవాళ అబ్బాయిని తీసుకుపోదామని వచ్చాను"అని సంగతి బయట పెట్టాడు చూచాయగా.

"ఏమిటీ....?" ఆశ్చర్యంగా సుబ్బారాయుడుగారు "ఇంత కాలం మీదగ్గర వుంచుకుని తల్లిలేనిలోటు తీర్చి పెంచి — పెద్దవాడ్ని చేశారు .... ఇంకా మీ మీద వాడి భారం వుంచడం ఏమంత భావ్యంకాదు....అయి నా.... నసిగాడు శంకరమూర్తి.

ఆ తరువాతది అర్థంచేసుకొని బాధ పడ్డారు సుబ్బారాయుడుగారు. కోడలి మన స్తత్వం తెలుసుకొన్న ఆయన మరేమి మాట్లాడలేక మౌనంగా కూర్చుండిసోయారు.

శంకరమూర్తి కాస్సేపు అక్కడ కూర్చొని — తరువాత అక్కడనుంచి నిష్క్రమించాడు.

తండ్రిని చూడగానే కృష్ణమూర్తి ఆనందంగా కులికాడు. పాయంత్రం స్కూలుకు బడికి ప్రయాణం అవమని చెప్పి. శంకరమూర్తి పరంధామయ్యను కలుసుకోవడానికి లేచాడు అక్కడ నుంచి.

పొలం పనులు చూచుకొని యింట్లోకి వస్తున్న పరంధామయన్ శంకరమూర్తిని చూసి చిరునవ్వుతో పలుకరించాడు. కి రుచెప్పలు మూలవిడచి భార్యను కేక వేశాడు పరంధామయ్య. వంట యింట్లో పని చేసుకొంటున్న సుభద్రమ్మ — భర్త పిలుపు విని బయటకు వచ్చింది. భర్త ఫ్రక్కనే కూర్చొన్న శంకరమూర్తిని చూసి కాస్సేపటికి పోల్చుకొని, ఆసూయతో బాధపడింది. అయినా కృతిమమైన చిరునవ్వును పెదవులపై సృష్టించుకొని శంకరమూర్తిని పల్కరించింది, లోపలి భావాలని ఎంగా అణచిపెట్టుకొన్నాముఖంలోమాత్రంవాటిఛాయలు లీలగా కదిలాయి.

అది గుర్తించిన శంకరమూర్తి. చెల్లాయిగారూ—ఇవాళ మా కృష్ణుణ్ణి తీసుకు వెడదామనుకుంటున్నాను....." వచ్చిన కారణాన్ని వివరంగా తెలియజేశాడు. దానికామె మౌనంగా వుండిపోయింది. ఆమెలో సంతృప్తిఛాయలు గోచరమాయ్యాయి శంకరమూర్తికి.

తన కొడుకును తీసుకుపోవడం ఆమెకు యిష్టంగానే వుందని భావించాడు శంకరమూర్తి.

జేబులోనుంచి పదిరూపాయల కట్ట తీసి తన బావ పరంధామయ్య చేతిలో వుంచాడు శంకరమూర్తి.

"ఏమిటిది....? అసహ్యంగా దీర్ఘం తీసింది సుభద్రమ్మ.

"ఇంతకాలం మీరు వాణ్ణి తలిదండ్రుగా పాకి — ఆదరంతో అదుకొని, పోషించి యింతవాడిగా చేశారు. ఇంత కాలంనుంచి తండ్రిగా వాడికి చేసింది ఏమీలేదు. మీ సహాయానికి నేను కృతజ్ఞతగా యిచ్చే యీ చిన్న కానుకను దయవుంచి స్వీకరించండి...." అన్నాడు శంకరమూర్తి తలవంచుకొని.

పరంధామయ్య నిశ్శబ్దంగా నోట్ల కట్టను చూశాడు. అది సుభద్రమ్మకు తీరని బాధను—ఈర్ష్యను కలిగించింది.

"మేము లేనివాళ్ళంకాదు.... డబ్బు కానించడానికి భగవంతుడిచ్చినంతవరకు మేమూ కలుగుర్ని పోషించగలం"అంది సుభద్రమ్మ కర్కశంగా.

ఆ మాటలు విని శంకరమూర్తి కాలా బాధపడ్డాడు. ఇంతవరకు తన బాధ్యత గుర్తించలేదేందుకు కించపడ్డాడు. అయినా ఏమి చేయగలడు?.... అంతా అయిపోయిన తరువాత!

పరంధామయ్యకు రూపాయలను చూడగానే ఆశ కలిగింది.....భార్యచేసి ఒకసారి చూశాడు. దీనితో సుభద్రమ్మ గుండె వండిపోయింది. చొరవగా రెండు డుగులు ముందుకువేసి, పరంధామయ్య శంకరమూర్తి వైపుకు విసిరింది. చేలమీద నోట్లుచెదరిపడ్డాయి శంకర చేతిలోని నోట్లను లాక్కొని. మూర్తి హృదయం బాధతో ముకుళించుకుపోయింది, బహుమతిగా యిచ్చిన రూపాయలపట్ల ఆమె వూహించి — యీర్ష్యపరటం చూసి, ఇంతవరకు విషమించిన వాతావరణంగుర్తించలేందుకు బాధపడ్డాడు శంకరమూర్తి. చెదరిపడిన నోట్లు గాలిలో విచ్చలవిడిగా ఎగురుతూ నృత్యంచేశాయి.

ఈ ఘర్షణ అంతా వింటున్న రవణ హృదయం ఆవేదనతో — అవమానంతో కృంగిపోయింది. పరిస్థితులు విషమించకుండా, అక్కడినుంచి నిష్క్రమించడం మంచిదనుకొని బయటకు నడిచాడు శంకరమూర్తి దెబ్బతిన్న అభిమానంతో.....

వెళ్ళిపోతున్న బావగారికేసి జాలిగా చూసి భారంగా నిట్టూర్చాడు పరంధామయ్య. జరిగిన సంగతి తెలుసుకొని సుబ్బారాయుడుగారు ఆవేదనతో మ్రాన్పడిపోయారు.

ఆ రాత్రి శంకరమూర్తి కొడుకుతో రైలెక్కాడు

కృష్ణమూర్తి బట్టలు సర్దుకొంటూంటే రవణ వచ్చింది కన్నీరు కారుస్తూ....

"బావా! వెళ్ళిపోతున్నావా!" గ్రుడ్ల నీరు గ్రక్కుకుంటూ. జాలిగా అడిగింది.

"....."

"ఏం బావా?.... మాట్లాడవా?.... అమ్మ తప్పుచేసింది క్షమించుబావా!" ఏడ్చింది.

కృష్ణమూర్తి మౌనంగా దీపంకేసి చూస్తూ నిల్చుండిపోయాడు.

"వెళ్ళు బావా! వెళ్ళు!.... నువ్వీ నరకంలో వుండలేవు"....కంఠం వణికింది. ఆమె మెల్లగా అతని పాదాలపై వాలిపోయింది. వేడి కన్నీటి బిందువులు అతని పాదాలపై రాలాయి.

ఆమెను లేవతీసి "రవణా! ఏమిటిది... తప్పుకదూ....! అన్నాడు కృష్ణమూర్తి హడావుడిగా.

కాస్సేపాగి "మీ అమ్మ చూస్తుంది వెళ్ళు...." అని దూరంగా నిల్చున్నాడు కృష్ణమూర్తి.

"చిన్నప్పట్నుంచి నీమీదే మనస్సుంచుకొన్న నన్ను ఇలా ఒంటరిగా వదలి వెళ్ళిపోతావా! బావా!" అందామె.

కృష్ణమూర్తి మాట్లాడలేదు.

"నాలోని ప్రేమను తృంచినిశ్శింతగా వెళ్ళిపో.... వెనక్కి గోడకేసి తిరిగి అంది యీ మాటలను.... ఆ క్షణంలో రవణకు తన జీవితమంతా అంధకార మయమయి పోతున్నట్టనిపించింది. కొన్ని క్షణాలు ఆగి, అత్తయ్య మన పెళ్లి గురించి నా చేత ప్రమాణం చేయించుకొంది...."అంది రవణ

"అసంభవం .... "అన్నాడు కృష్ణమూర్తి కఠినంగా.

పెట్టె తీసుకొని వరండాలోకి నడిచాడు....అతను

ఆమె రోదిస్తూ అలానే ఉండిపోయింది!.... హరికెనులాంతరు వెలుగు సన్నగిల్లింది. చీకటిబలం ప్రబలి కొద్ది సేపటిలో నిశ్శబ్దంతోపాటు చీకటికూడా ఆగదిని ఆక్రమించింది.

స్టేషనుకు వచ్చిన శాతయ్య దగ్గర సెలవు తీసుకొని బండెక్కాడు కృష్ణమూర్తి. ప్రేమ పొంగిపొరలి వేడిశ్వాసలను కన్నులలో నింపుకొంటూ—మనుమడికి వీడ్కోలు యిచ్చారు సుబ్బారాయుడు గారు,

స్పర్థలు పెంచుకొని కృష్ణమూర్తి తమ కుంటుంబానికి దూరం కావడంతో సుభద్రమ్మ తృప్తిగా గాలి పీల్చుకొంది కుటుంబంలో ఏర్పడిన చిలికలు తల్పుకొని బెంగతో కృంగి పోయారు సుబ్బారాయుడుగారు. మనస్సులోని వ్యధతో రెండు నెలలు మంచం పట్టి, ఒక నాటి మధ్యాహ్నం పరమపదించారు సుబ్బారాయుడుగారు. ఆఖరి నిమిషంలో కొడుకును పిలిచి ఆయన, మన స్పర్థలు మరిచిపోయి కుటుంబం తిరిగి కలకలలాడేటట్లు చేయమని కోశారు.

జాలి గొలిపే చూపులతో నిల్చున్న రవణకేసి చూసి బాధతో కళ్ళు మూసుకొన్నారు.

తండ్రి పోయినప్పుడు కూడా శంకరమూర్తి రాలేదని పరంధామయ్య ఆగ్రహపడ్డాడు. తిన్నయింటికే మరిచిపోయి స్పర్థలు పెంచుకొంటున్న తండ్రి కొడుకులకు త్వరలోనే తగిన జవాబు చెప్పాలనుకొన్నాడు పరంధామయ్య.

శాస్త్ర యుక్తంగా శ్రాద్ధ కర్మలు నిర్వర్తించి, పరంధామయ్యతన తండ్రికి తర్పణం అర్పించాడు.

ఆ సంవత్సరం రవణస్కూలుపైనల్ పరీక్ష మంచి మార్కులు తెచ్చుకొని ఉత్తీర్ణు రాలైంది. ముఖ్యమైన చదువు ముగియగానే ఇక చదువు మాన్పించి. పెండ్లి చేసి—చచ్చి స్వర్గంలోనే వున్న తన తండ్రికి కన్యాదాన ఫలితం కూడా ముట్ట చెప్పాలనే ఉద్దేశ్యం పరంధామయ్యకు వున్నా భార్య పట్టుదల వల్ల తన ఆలోచనలను మొదట్లోనే త్రుంచుకోవలసి వచ్చింది.భార్య కోరిక ప్రకారకి రవణను కాలేజీలో ప్రవేశ పెట్టడానికి నిశ్చయించాడు పరంధామయ్య.కూతురి పెద్ద చదువుల కోసం పరంధామయ్య ప్రక్కనే వున్న బస్తీకి కుటుంబాన్ని తరలించవలసి వచ్చింది.

కాల గర్భంలో మరి రెండు సంవత్సరాలు గడిచిపోయాయి. రవణ యింటర్ ప్రథమశ్రేణిలో ఉత్తీర్ణురాలయింది, కాలేజీ చదువులలోపడి రవణ జరిగిన గాథను దాదాపు మరచి పోగలిగింది, గడచిన రెండు సంవత్సరాల కాలంలోను కృష్ణమూర్తిని గురించి ఏమీ తెలియలేదు రవణకు

పరీక్షా ఫలితాలు వచ్చిన రోజున కూతురు ప్యాసయిందని తెలుసుకొని సాధారణ వాత్సల్యంతో ఆనంద భాష్పాలు రాల్చాడు పరంధామయ్య.

చదువు ముగియగానే కూతురికి పెళ్లి చెయ్యాలనే అత్రం కలగ సాగింది పరంధామయ్యలో త్వరలోనే ఒక సాంప్రదాయమైన కుంటుంబంలోనివాడికిచ్చి పెళ్ళిచేసి, కూతురిని అత్తవారింటికి పంపి తన భారత్యతను నిర్వర్తించుకోవాలనుకొన్నాడు.

ఒకరోజు పరంధామయ్య పేపరు చదువుతున్నాడు యుద్ధాలు....శాంతి సూచనలు....హత్యలు.... మోసాలు.... చర్చలు....చర్యలు....ఇత్యాది వార్తలతో నిండి వుంది పేపరు. వార్తలతో విసిగి పరంధామయ్య తన దృష్టిని ప్రటనల మీదికి మరల్చాడు....బంగారం ధరలు.... పెరుగుతున్న ధరలతో జనం పడేపాట్లు....వీటితో "విపజివిధి" నిండి వుండి. ప్రభుత్వపు పనులు చేసి పెట్టేందుకు పిలిచే టెండర్ల నోటీసులు....కోర్టు నోటీసులు కదిలాయి ప్రకటనల కాలంలో.

పరంధామయ్య దృష్టి మూలగావున్న ఒక ప్రకటనమీద పడింది. "వరుడు కావాలి" అనే హెడ్డింగు చూడగానే పరంధామయ్య కళ్ళు మెరిశాయి. మెరవులాటి ఆలోచన తట్టింది. శంకరమూర్తికి సరైన సమాధానం ఇదే అనుకొన్నాడు పరంధామయ్య.

ఆరోజు భోజనాల దగ్గర తల్లి కూతుళ్ళతో ఈ సంగతి చెప్పాడు.... పరంధామయ్య చెప్పినది విని రవణ మొదట్లో నోసలు చిట్లించుకొంది. సుభద్రమ్మకు మాత్రం యీ విధంగా కూతురి వివాహ సమస్య పరిష్కరించడం చాలా శ్రేయస్కరంగా తోచింది.

అడ్వర్ టైజ్ మెంటులుచేసి పెళ్ళి చేసుకొనే వారికి వివిధ అభిప్రాయాలు అభిరుచులు గలవ్యక్తులతో పరిచయమై వివిధ తరగతుల వారి నుంచి నచ్చిన వరుణ్ణిఎన్నుకోవడం సులభంగా తోచింది పరంధామయ్యకు.

తల్లితండ్రి చేసే వత్తిడి భరించలేక చివరకు ఒప్పుకొంది రవణ ఒక నిర్ణయానికి వచ్చి. కూతురు ఏ వాడూ తను గీచిన గీటుదాట లేదని సంతోషించింది సుభద్రమ్మ.

వార్తా పత్రికలతో "వరుడు కావాలని" పరంధామయ్య చేసిన ప్రకటన పడింది. అనేక ప్రాంతాల నుంచి అప్లికేషన్లు వచ్చి పడుతున్నాయి. డాక్టర్లు ప్లీడర్లు విద్యార్థులు—ఉద్యోగాలలో స్థిరపడిన వారు....ఇంజనీర్లు మొదలైన వారు దరఖాస్తుల రూపంలో మెదిలైనవన్నిటిని పరిశీలించి సుభద్రమ్మ తన కూతురి ప్రతిభద్విగుణీకృత మౌతోందని సంతోష పడింది.

చేరిన దరఖాస్తులను పరిశీలిస్తూంటే రవణ స్మృతి పథంలో కృష్ణమూర్తి మెదిలాడు. అతని దరఖాస్తు కోసం ఆత్రంగా వెదికింది. కాని అతనిది కనుపించ లేదు. దీనితో రవణ నిరుత్సాహ పడిపోయింది

అప్పటికే దాదాపు కృష్ణమూర్తిని మరచి పోయిన రవణకు ఇది ఏమంత నిరుత్సాహ పడవలసినదిగా తోచలేదు. అయినా ఎప్పుడో అత్తయ్యకు యిచ్చిన మాటను ఇంకా పట్టుకు వ్రేలాడటం తన లోటి నవీన యువతికి తగదని పించింది

కృష్ణమూర్తి గురించిన తన కూతురు యింకా ప్రాకులాడుతోందే మోననిసుభద్రమ్మ "అదరిద్రుడు ఇంకా మనల్ని జ్ఞాపకముంచు కొంటాడనే పిచ్చితల్లి.... వాడువట్టి విశ్వాస ఘాతకుడు. ఇప్పటికే పెళ్ళి చేసుకొని వుంటాడు. అందుకనివాడి కోసం ప్రాకులాడేకంటే నీకు వచ్చిన వాడిని పెళ్ళి చేసుకొని సుఖపడు.... అనునయంగా రవణకు బోధించింది.

రవణకు తల్లి చెప్పిన చాంట్లో కొంత నిజం స్ఫురించింది. ఒక యింజనీరు దరఖాస్తును ఆమోదించింది.

వివరాలు మాట్లాడుకునేందుకు రమ్మనమని ఆ యింజనీరుకు రాశాడు పరంధామయ్య.

నిర్ణయించిన తేదీకి ముందుగానే వచ్చాడు ఆ యింజనీరు ఇద్దరు పెద్దలతో సల్లగా బలిష్టంగా వున్న అతనే తనకు విధి ప్రసాదించిన భర్త అనుకొంది రవణ తల్లి ద్వారా పెళ్ళికొడుకుపేరు మోహనకృష్ణ అని తెలుసుకొంది.

బరంధామయ్య పెట్టిన పదార్థులకు వప్పుకొని మోహనకృష్ణ రవణను పెళ్ళి చేసుకొని, తనతో గుంటూరు తీసుకు పోయాడు. పెళ్ళి నిరాడంబరంగా—ముక్తసరిగా చేశాడు. పరంధామయ్య, సహజ మాతృవాత్సల్యంతో భాష్పాలు రాలుస్తు— రవణను మోహనకృష్ణతో పంపింది సుభద్రమ్మ.

రాత్రి పదిగంటలు అవుతోందనగా రవణ—మోహనకృష్ణలు గుంటూరులో దిగారు. స్టేషనుకు దగ్గరలోవున్న ఒక హోటలులో బసచేశారు ఆరాత్రికి. ప్రయాణ బడలికతోవున్న మోహన్ బడలికనుకూడా లెక్కలేయ కుండా, ఆమెతో సంభాషణ పెంచాడు.

"అంతా క్రొత్తగావున్నట్టుంది....తరువాత క్రొత్తే పాతౌతుందిలే...." అంటూ మెల్లగా నవ్వాడు. భార్యగా విద్యుత్కర్తవ్యం నిర్వర్తించడానికి సిగ్గుగా తలవంచుకు నిలబడిందని ఆమె నిశ్శబ్దంగా.

"ఇల్లుదూరం.... తెల్లవారిన తరువాత వెళ్ళవచ్చు.....ఇలారా! కూర్చో...." వద్దనిపిస్తోంది....ఇప్పుడు మాయమాటలతో మిమ్మల్ని మోసంచేసి యిలా తీసుకువచ్చారు...." చాలా సేపటివరకు ఆమె ఏడుస్తూనే వుంది. కొంచెంసేపు ఆగి.... "అమ్మా! యీ అనాథ సోదరి నిన్ను కోరేది ఒక్కటే....నా భర్తను నాకు దక్కించి నాయిల్లు నిలబెట్టు తల్లీ...." అంటూ ఆమె రవణ కాళ్ళ మీద పడిపోయింది.

రవణ కొయ్య బారి నిలబడిపోయి వుంది.

ఆమె రవణ కాళ్ళ మీదపడి "నా భర్తను నాకు దక్కించుతల్లీ..... నా యిల్లు నిలబెట్టు !...." బాధగా శోకించింది.

రవణ సహృదయతతో ఆలోచించింది, అంతుతెలని ఆలోచనలతో సతమతమయింది.....చివరకు ఒక సోదరి జీవితంలో ఆనందాన్ని సృష్టించడానికి తన బ్రతుకులోని ఆనందాన్ని త్యాగం చెయ్యాలని నిశ్చయించుకొంది.

దృఢ నిశ్చయంతో తను యిదివరకు కూర్చొన్న గదిలోకి తిరిగి వచ్చి కాగితం మీద రాసింది.

"మోహన్ గారికి"చదువుకొన్న ప్రతీ వ్యక్తి సంస్కారాన్ని పొందలేదు. సంస్కారానికి పూర్వజన్మ సుకృతం వుండాలి....సుఖ పడడానికి రాతవుండాలి!

గృహిణిని పొంది కూడా మీలో పరస్త్రీ వ్యామోహం చావలేదంటే, అది పశుత్వం క్రిందా—మూర్ఖత్వం క్రిందా లెక్కవేయవలసి వస్తుంది. ఎంత చదువు చదివినా మీలో యీ అజ్ఞానం మాత్రం పోలేదు, జీవితంలో కారసిల్లిన ప్రతి వ్యక్తిని పొందడం సులువుకాదు. ఇది మీరు గ్రహించవలసిన సత్యం..... మీ పవిత్ర ప్రేమకోసం అహర్నిశలు అల్లాడే గృహిణి ఒకామె మీకు వుందని మరచిపోకండి....

ఆమెను పెళ్ళి చేసుకొని మీరు సుఖపెట్టినది ఏమిటి?.... ఇప్పుడు నన్ను పెళ్ళి చేసుకొన్నారు. ఇందువల్ల మీకు ఒరిగిందేమిటి?....పెళ్ళి బొమ్మలాట కాదు మూర్ఖ పంట....!

అటు ఆమె జీవితం, ఇదు నా జీవితం నాశనం చేశారు. మీకు దక్కింది ఏమిటి....?

నాకు కలిగిన యీ అనుభవంతో ప్రకటనలు చేసి పెళ్ళి చేసికొనే నాలోటి వారికి బాగా బుద్ధి చెప్పారు. కుటుంబంలో పగలు పెంచుకొని—పసివాళ్ళ నిండు జీవితాలలో నిప్పులు పోసే మా అమ్మా—నాన్నలాంటి వారికి కన్ను తెరిపించారు.

ఇకనైనా మీ భార్య అనురాగాన్ని అర్థం చేసికొని మీ జీవితాలు ఆనందమయం చేసికొండి.... నా ప్రమేయం అనవసరం....నా ప్రసక్తి ఎత్తకండి.

—రవణ

వ్రాసిన కాగితాన్ని మళ్ళీ ఒకసారి చదివి—టేబులుమీద పెట్టి పూలతోటలో నుంచి బయటకు నడిచింది. ఆమె జడలోని నలిగి—వాడిపోయిన ఎర్ర గులాబీ నేలమీద రాలింది....!

* * *

గడచిన చరిత్రకళ్ళ ముందు తిరిగిందామెకు. కాని తన బ్రతుకులో యింకా వెలుగునిచ్చే రోజు ఉదయించలేదని కుమిలిందిరవణ. వ్యధతో కూడిన బ్రతుకు వ్యర్థమని పించిందామెకు. కనుకొలకుల్లో భాష్పాలు నిలిచాయి.

పని మనిషి తెచ్చిన కాఫీ పొగలు గ్రక్కుతోంది. కప్పులో నుంచి పైకి లేచిన పొగలు బాలభాస్కరుని అరుణ కాంతిలో లాలిత్యం ప్రదర్శిస్తూ ఊగెమెలికలు తిరుగుతు నృత్యం చేస్తున్నాయి. అలమారులోని కాగితాలు చెదిరి—తమ చిద్రమైన బ్రతుకులను చూపించాయి రవణకు....గోడకు తగిలించిన పరంధామయ్య ఫోటో రవణను చూచి జాలిగా నవ్వింది.కుటుంబకలహాలు పెంచుకొని—తన జీవితం నాశనంచేశాడు తన తండ్రి అనుకొని బాధపడింది.

'కూతురి వివాహ జీవితం భగ్నమైందని తెలుసుకొని హఠాత్తుగా మరణించాడు పరంధామయ్య గుండె ఆగి. కష్టాలు అన్నీ కట్టకట్టుకొని ఒక్కసారే వచ్చాయని విలపించింది రవణ. ఎదురు వచ్చే కష్టాలను ఎదుర్కొనడానికి గుండె రాయి చేసుకొని—గతం విస్మరించి హైదరాబాదుకు వచ్చి పై చదువు సాగించింది. మరినాలుగు సంవత్సరాలు మానసిక వేదనను అణచిపెట్టుకొని గడిపింది రవణ. తను చేసిన అవిరళ కృషికి ఫలితంగా ఎం.ఎస్.సి. పట్టభద్రురాలు కాగలిగింది. తరువాత ఒక కాలేజీలో అధ్యాపకురాలిగా చేరింది రవణ....

కాలకృత్యాలు తీర్చుకోవడానికి ఉపక్రమించింది.

తొమ్మిదిగంటలకు భోజనాదులు పూర్తి చేసుకొని, రిక్షాలో కాలేజీకి బయలుదేరింది రవణ. రిక్షాలు పోటీగా పరుగులెడుతున్నాయి. ఆఫీసుకు పోయే గుమస్తాలు బస్సు స్టాపులదగ్గర గుంపులు గుంపులుగా నిలబడ్డారు. ముందురిక్షాలో వున్న ఒక జంట రవణను ఆకర్షించింది. ఆమె ఒక్కవలచగా—ఎరుపుచీర ధరించి ఎర్రని పెదాలమీద చిరునవ్వు చిందిస్తూ నా జూకుగా వుంది. అతనుకూడా ఆమెకు పోటీగా అందంగా వున్నాడు. ఏవో కబుర్లు చెప్పుకొంటూ, నవ్వుకొంటున్నారు మాటలలో అతను ఆమె ఫుజం తడుతు, చెవికనుంచి చేతులు పోనిచ్చి దగ్గరగా జరగబోతున్నాడు. ఆమె నవ్వులతోనే అతన్ని మందలిస్తోంది ఆ దృశ్యం రవణలో ఎన్నోమధురానందభూతులను మేల్కొలిపింది. తనకు ఆ అదృష్టం లేదని గ్రహించి, వ్యధతో—యీర్ష్యగా వారినుంచి దృష్టి మళ్ళించుకొంది. అయినా, ఆమె అనిర్వచనీయమైన బాధలో కుచించుకుపోయింది.

ఆ రోజు మధ్యాహ్నం ఏ క్లాసూ లేని కారణంగా రవణ యింటికి వచ్చేసింది. గదిలోని శ్యాలండర్లు ఆమెలోని వ్యధను మళ్ళీ వెలికితెచ్చాయి. భవిష్యత్తులో యిక పొందలోని సుఖం తలుచుకొని విలపించింది....చెక్కిళ్ళమీదనుంచి జారిన కన్నీటి బిందువులు వక్షంమీద పడి—పమిటను తడిపాయి.

బాధను మరచిపోవడానికి పక్కమీద పడుకొని రెండు కళ్ళు గట్టిగ మూసుకొంది. మళ్ళీ ఏవో ఆలోచనలు మేఘాలుగా కదిలాయి. ఇక గతాన్ని గూర్చి ఆలోచించకూడదనుకుంది. కాని అదే ఒక పెద్ద ఆలోచన అయివూరుకొంది.... పక్కమీద అటుయిటు పొర్లింది.

సంఘందృష్టిలో తాను వివాహిత.... కాని నిజ జీవితంలో మాత్రం అనివాహితగానే వుంది.ఆమె కమిలిన చెక్కిళ్ళ మీద కన్నీరు కార్చింది.

గదిలోకి వీచే గాలికి గోడమీద శ్యాలండర్లు రెపరెపలాడాయి. 'రాధా మాధవులు....మోటారు సైకిలుపైనున్న సాగసైన జంట....తమ్ము చూడమంటూ ఆమెతో మూగగా మొత్తుకొన్నాయి. ప్రొద్దున్న రిక్షాలో కనుపించిన దంపతులను తలుచుకొని — తానుకూడా ఒక పురుషుని పాత్రిపదికగా చేసుకొని, సుఖప్రదమైన క్రొత్త జీవితాన్ని ప్రారంభించాలనుకొంది. సంఘాన్ని ఎదిరించి, ధైర్యంగా నిలబడాలనే క్రొత్తఆలోచన కలిగిందామెకు.

కిటికీగుండా బయటకు పోయిన పిచ్చుకల జంట ఆనందంగా—స్వేచ్ఛగా ఎగురుతున్నాయి. చల్లటి గాలి గదిలోకి ఊరబడింది. ప్రక్కింటి గడియారం మూడుసార్లు మ్రోగింది శుభసూచకంగా....

అధికోత్పత్తి, సామూహిక విద్యాబోధన, గ్రామ రక్షణ లక్ష్యాలుగా ఏర్పడిన గ్రామీణ వలంటీర్ దళాల సభ్యులు తమ మాతృభూమి రక్షణకు శపథం చేస్తున్న దృశ్యం

గ్రామ ప్రాంతాలలో రక్షణ కృషి

రక్షణ సంవత్సరం రిపబ్లిక్ దినోత్సవం నాడు భారత ప్రధాన మంత్రి శ్రీ జవహర్లాల్ నెహ్రూ ప్రారంభోత్సవం జరిపిన గ్రామవలంటీర్ దళం దేశంలో అన్ని ప్రాంతాలలోనూ శీఘ్రంగా వ్యాప్తిలోకి వచ్చింది. ఇప్పటికే అనేక వేల మంది మహిళలతో సహా దాదాపు 97 లక్షల మంది ఈ దళంలో చేరి దేశానికి సేవ చెయ్యడానికి సిద్ధమయ్యారు.

మూడు ప్రధాన లక్ష్యాలను సాధించడానికి గ్రామ వలంటీర్ దళం ఏర్పాటు చేయబడింది. ఈ లక్ష్యాలలో మొదటిది వ్యవసాయోత్పత్తిని పెంపొందించడం రెండవది. ప్రజలందరికీ వివిధ విషయాలు తెలియజేయడం భారత మన సరిహద్దులలో పొంచిఉన్న విపత్సమయంలో భారతదేశ గౌరవ ప్రతిష్ఠలను పరిరక్షించడానికి ప్రతి భారతీయుడూ అత్యుత్తమ త్యాగం చెయ్యడానికి సంసిద్ధుడయ్యాడు. కాని అంత మందీ సైన్యంలో చేరలేరు. అదీగాక యుద్ధ రంగంలోఉన్న సైనికులకు విజయం లభించేదాకా పోరుకొనసాగించడానికి సాధన సమకూర్చేందుకు దేశంలోని లక్షలాది ప్రజల నిరంతర కృషి ఎంతో అవసరం.

జవాన్లకు ఒక్క ఆహారమే కాదు, మాతృదేశ రక్షణకై వారికి అవసరమయ్యే వివిధ సాధనాలు తయారుచేసే పరిశ్రమలకు ముడి పదార్థాలు కూడా గ్రామాలనుంచే సమకూర్చవలసి ఉన్నది. ప్రతిగ్రామంలోనూ ఒక గ్రామ వలంటీర్ దళం ఏర్పాటు చెయ్యడం ద్వారా ప్రస్తుత అవసరాన్ని తీర్చడానికి భారతదేశ గ్రామాలలోని అంగబలాన్ని సమీకరించి సమాయత్తం చెయ్యవలసి ఉంది.

ప్రతి గ్రామ వలంటీర్ దళంలోనూ ఒక భాగంగా రక్షణ గ్రామిక వ్యాకుకును కూడా ఏర్పాటుచేయడం జరుగుతోంది శరీరదార్ఢ్యం కల స్త్రీ పురుషులు స్వచ్ఛంద పద్ధతిపై విరాళంగా ఇచ్చే పని రోజులే ఈ వ్యాంకు వనరులు. ఈ వనరులను గ్రామాలలో నీటిపారుదల సౌకర్యం కల్పించడానికి చెరువులు, వంట బోదెలు మంచినీటి కొరకు బావులు మొదలైన వాటి త్రవ్వకానికి, మొక్కలు నాటడానికి, కొత్త గా భూములు సాగుక్రిందకు తీసుకొని రావడానికి రక్షణ కృషికి దోహదకారిగా ఉండే ఇతర గ్రామ సంక్షేమ కార్యక్రమాల నిర్వహణకు వినియోగించడం జరుగుతుంది. ఇంతవరకు దేశంలో వివిధ ప్రాంతాలలో ఏర్పాటైన రక్షణగ్రామిక వ్యాంకులకు ఈ స్వల్ప వ్యవధిలోనే దాదాపు 184 లక్షల పని—రోజులు విరాళంగా అందినాయి అంటే ఇది నిజంగా గర్వించదగిన విషయమే.

వ్యవసాయోత్పత్తి పెంపొందించ చెయ్యడం గ్రామ వలంటీర్ దళం యొక్క విధులలో మొట్టమొదటిది. అయితే ప్రజలను వివిధ విషయాలు తెలియ చెయ్యడం గ్రామ రక్షణ కూడా ముఖ్యమైనవే.

గ్రామ వలంటీర్లు సరియైన వార్తలు అందరికీ అందచేసి గ్రామ ప్రజల నైతిక బలం దిగజారకుండా ఉండేందుకు పుకార్లు వ్యాపించకుండా చూస్తారు.

గ్రామ రక్షణ ఏర్పాటు నిమిత్తం వలంటీర్లకు ప్రథమ చికిత్స, హోం నర్సింగు అగ్ని ప్రమాదాలను ఎదుర్కొనడం వ్యాయామ శిక్షణ వారులలో విధుల నిర్వహణ కమ్యూనికేషన్లకు (తంతి తీగలు మొదలైన వాటికి) భద్రత కల్పించడం వంటి వివిధ విషయాలలో శిక్షణ ఇస్తారు.

గ్రామ వలంటీర్ దళం ఏర్పాటు చేయడానికి ముందు కొంత మంది యువకులను ఎంచుకొని వారికి శిక్షణ ఇస్తారు. ఇలా దళ పోటీలు ఉపదళ పోటీలుగా శిక్షణపొందిన ఈ యువకులు స్వగ్రామాలకు తిరిగి వచ్చి వలంటీర్లుగా చేరిన గ్రామస్థులకు ఈ దళం విధులను వెంటనే నిర్వహించేందుకు శిక్షణ ఇస్తారు. దేశంలో వివిధ కేంద్రాలలో నాలాటికీ ఇంకా ఎక్కువ మంది యువకులకు ఇలా శిక్షణ ఇవ్వడం జరుగుతోంది.

గ్రామాలలో ప్రతియువకుడూభారత స్వాతంత్ర్య పరిరక్షణకై కృషిచెయ్యడానికి ఆ వకాశం కోసం ఎదురు చూశాడు. వారితో ప్రతి ఒక్కడూ మాతృదేశ స్వాతంత్ర్య సంరక్షకుడుగా రూపొందాలని ఆశాంక్షించారు, వీరందరికీ అటువంటి సదవకాశం కల్పించడానికే ప్రాగాఢమైన ఆశాంక్షకు అనుగుణంగా ఈ గ్రామ వలంటీర్ దళం ఏర్పాటు చేయబడింది.